

### „Sine Qua Non“ tema: Svi pojmovi na jednom mjestu!

Davne 2001. godine Društvo „Sine Qua Non“ je izdalo prvi Pojmovnik u oblasti autorskih prava. Tada smo nastojali da „svi pojmovi na jednom mjestu“ budu što jasniji i upotrebljiviji za naše autore i korisnike autorskih djela. Od 2001. godine se mnogo toga promjenjilo, no tada objašnjeni pojmovi i danas imaju isto značenje.

Kako sada imamo već mnoštvo pojnova koje treba objasnit i objediniti opet „na jednom mjestu“, razmišljamo da li da opet radimo štampane pojmovnike ili pak u elektronskoj formi. Rado ćemo poslušati Vaš savjet – javite nam se sa prijedlozima pojnova koje želite da nadete u pojmovniku i kakav biste pojmovnik radile imali: papirni ili digitalni?

Do novog izdanja pojmovnika, primjerak starog dobrog papirnog „svi pojmovi na jednom mjestu“ možete preuzeti u našoj kancelariji!

### SQN Razgovor: Alija Balta

Kada smo osmisljavali pitanja za Aliju Baltu, našeg sagovornika u ovom broju, dvojili smo na šta da se fokusiramo. Izuzetno cijenjen umjetnik, vrlo posvećen svom radu, je spreman da nas uvede u svoj umjetnički svijet – odlučili smo da iskoristimo priliku i pitamo za strip. Vjerujemo da ste posjetili sjajnu izložbu pod nazivom „Grafički listovi, crteži, instalacija, ulja“, koja je održana u Galeriji Roman Petrović u okviru Internacionalnog festivala Sarajevo „Sarajevska zima 2016.“, a u nastavku razgovaramo o drugaćem aspektu rada – stripu. Odakle interes, inspiracija, gdje je danas strip? Možda je najbolje da odgovore zapravo nađete u strip reviji BOSONA!

**SQN:** Zašto baš strip?

**AB:** Iako sam likovni umjetnik, akademski grafičar, etabliran na našoj likovnoj sceni - upravo mi se održava restrospektivna izložba u Galeriji (ULUBiH) Roman Petrović - strip, crtež i ilustracija su bili ti koji su zasluzni zašto sam postao likovni umjetnik. Pokretanjem strip revije BOSONA namjera mi je da se odužim ovoj vrsti umjetnosti (deveta umjetnost) koja je mene, moju generaciju, mnogu djecu uveseljavala i djetinjstvu im učinilo sretnijim. U samom startu u ovom projektu je i jedan fin mladi gospodin, moj prijatelj i desna ruka projekta Sergej Karov iz Rijeke i sa našim saradnicima iz regije činimo glavnu polugu, pokretačku snagu strip revije BOSONA. Nedavno je izšao i treći broj, najbolji po svemu do sad i koji po sadržaju i po grafičkoj opremi, ali i po obimu strana opravdava epitet trenutno najbolje strip revije u regionu u kojem i egzistira. Potrudili smo se da nas čitaju kako u Sloveniji i Hrvatskoj, tako - pored BiH - i u Srbiji.

**SQN:** Kako nastaje strip revija? Odakle dolaze Vaše ideje, kako nastaju likovi, priče? I šta je „bitnije“ – slika ili priča u stripu?

**AB:** Kao idejni tvorac, autor i glavni odgovorni urednik napravio sam koncept časopisa u kojem će biti zastupljeni najbolji svjetski i regionalni stripovi, od klasičnih do najnovijih ostvarenja. Od ideje do realizacije prvog broja protekli su dvije godine. U međuvremenu, brzo se pripremao svaki broj pojedinačno; nekad se desi da smo u stiski s vremenom zbog autorskih prava, tako da uvijek imamo alternativu. Okupili smo jaku saradničku ekipu od strip autora do strip kritičara. Dogovaramo sa strip autorima i sasvim nove strip junake i stripove koji će biti prvo u našoj reviji publikovani, pa tek onda i u nekim drugim izdanjima. Također naručujemo tekstove za unaprijed dogovorenem teme. Do sad to ide jako dobro i vrlo smo zadovoljni. Vjerujem da su i naši vjerni čitaoci zadovoljni ponudjenim sadržajima, a i novi koji pristižu iz broja u broj.

**SQN:** Gdje je danas strip? Kako digitalno doba utiče na strip?

**AB:** Najbolje godine za strip u regionu su odavno prošlo vrijeme, ali ipak se strip vraća, zadnjih godina i to na velika vrata. Povjekili su se mnogi strip autori, mnogi među njima vrlo kvalitetni, koji objavljuju možda više u inostranstvu nego kod nas, no povjekili su i mnogi strip izdavači koji uglavnom na tržištu plasiraju luksuzne strip albine. Drugi pak neguju talijanski Bonelli produkciju, dok najmanje ima strip revija. Mnogi je lakše objaviti dobar strip album, nego napraviti dobar reviju. Nažalost, čitalačka publika nije ni izdaleka onako brojna kao što je to nekad bila. Sad se štampaju mali tiraži, od 300 do 500, tj. maksimalno 1000-2000 primjeraka.

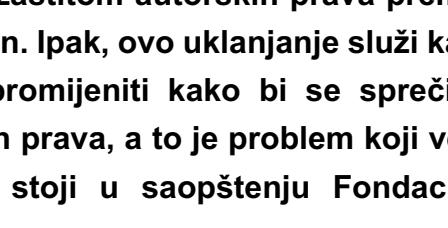
Internet i nove tehnologije su u nekim stvarima unaprijedile i strip kompjuterskom tehnikom, a mnogim neafirmisanim strip autorima internet mreža je omogućila da svoje radove mogu plasirati u svijet preko tog medija i jedino se tako mogu prezentirati svojoj publici. Internet neće uništiti printani medij kao što mnogi predviđaju, uvijek će biti zanesenjaka koji vole da osjeti i vide tu vrstu umjetnosti otisnutu na papiru, onako kako je i predviđeno da samog njenog rođenja. U Japanu mangi imaju milionske tiraže, a u Francuskoj, Belgiji strip je dobio već odavno status prave umjetnosti.

**SQN:** Vi ste zaslužni za pokretanje strip revije BOSONA – gdje, kada, kako?

**AB:** Strip reviju BOSONA sam zamislio kao reviju koja je "više od stripa" i koja je "strip umjetnost" i mislim da sam to sa svojim saradnicima uspio i da napravim. Štampana je na jako finom mat papiru, sa vrhunskom štampom i vrhunskim sadržajima. Periodika je kvartalna, uz godišnja doba. Postavili smo neke nove (kvalitetne) standarde strip revije koje će biti teško pratiti. Vjerujemo u naš projekt. Sve što sam rekao u ovom intervjuu odnosilo se generalno na cijelu regiju, jer časopis BOSONA je regionalnog karaktera.

**Izvor**

© Sine Qua Non d.o.o., sva prava zadržana



### LICENCIRANJE MARVELOVIH SUPERHEROJA

Crtani roman ili strip se čini „drugačijom“ vrstom autorskog djela. Šta zapravo i kako - štitimo kod stripa? Donosimo nekoliko odgovora kroz primjer Marvela iz članka Nicole J. S. Sudhindra, advokata i bivšeg konsultanta WIPO-a.

Marvel, jedan od originalnih izdavača stripova, je od 1939. godine stvorio skoro 8.000 likova, uključujući i Iron Man, Spider-Man, Hulk, Blade, Thor, X-Men i Fantastičnu četvorku. S obzirom daje to kompaniji koja se gotovo u potpunosti bazira na kreativnosti, nije čudo što intelektualno vlasništvo (IP) igra ključnu ulogu u Marvelovom bogatstvu.

Intelektualno vlasništvo (IP) štiti strip na dva osnovna načina: kroz autorska prava i zaštićeni znak, tj. žig. Autorskim pravom se štiti originalna priča, likovi i grafički elementi, te autorima daje ovlaštenje da kontrolišu način na koji se njihova djela i likovi koje stvaraju koriste.

Autorsko pravo (Copyright): Pisci knjiga stripova i likovni umjetnici, koji su neophodni za stvaranje priča i likova, su često zaposleni kod izdavača stripova. U mnogim zakonodavstvima, kada se umjetničke kreacije proizvode na ovaj način, iste se smatraju djelima nastalim u radnom odnosu, a autorsko pravo na tim djelima automatski prelazi na poslodavca.

Žig (Trademark): Strip može takođe biti zaštićen žigom. Zaštićeni znak tj. žig se koristi za zaštitu imena i sličnosti sa superherojima Marvelovih stripova. Ova zaštita je ključna jer omogućava Marvelu da izgradi i osigura značajan prihod od trgovine proizvoda s njihovim likovima, aktivnosti koja je dodatno pojačana strategijom koju kompanija provodi u licenciranju filmova. Ranih 1980-ih, strip fanovi su povezivali pojam "superheroj" i njegove varijacije tako blisko s likovima iz Marvelovih priča, te onim od rivala DC Comics, da su te dvije kompanije bile u mogućnosti da zajednički registruju naziv "SUPER HEROES" (superheroji) kao žig za upotrebu na igračkama i stripovima. Ove registracije su i dalje aktivne, mada mnogi fanovi stripa i pravni stručnjaci dovode u pitanje prikladnost davanje takvih prava nad onim što je nedvojbeno opisni generički pojam.

Kao nosilac prava intelektualnog vlasništva na svojim kreativnim djelima, Marvel je bio u mogućnosti da iskoristi komercijalnu vrijednost svojih superheroja kroz niz profitabilnih ugovora o licenci. Ovi sporazumi definiraju i strukturiraju poslovni odnos između vlasnika i korisnika licence, iščituci odredbe i uvjete po kojima proizvođač može proizvesti, na primjer, igračku u obliju određenog lika.

Od kasnih 1970-ih do ranih 1990-ih godina, Marvelova strategija licenciranja im je omogućila da distribuiraju svoje likove - osim stripova - na više medijskih formata, uključujući filmove, televiziju i video igre. Danas, domet Marvelove trgovine likovima nema granica, a može uključivati sve, od igračaka do parfema i od odjeće do luksuznih automobila. U tom periodu, Marvel je velikim studijima prodao opcije za produciju filmova na osnovu svojih likova. Uprkos uspjehu svog posla s licenciranjem likova, u Marvelu su željeli da steknu potpunu kontrolu nad svojim kreativnim vlasništvom i veći udio u prihodu ostvarenom na blagajnama od projekcije filmova. Uspostavljanje Marvel Studios u avgustu 1996. godine je bio važan korak u ostvarenju tog cilja.

**Izvor**

© Sine Qua Non d.o.o., sva prava zadržana

### Wikimedia Fondacija uklanja Dnevnik Anne Frank zbog autorskih prava

"Mi smo ovu aktivnost poduzeli u skladu s Digitalnim Milenijskim Copyright Aktom (DMCA) Sjedinjenih Američkih Država, jer smatramo da je dnevnik i dalje pod američkom zaštitom autorskih prava prema zakonu onako kako je trenutno napisan. Ipak, ovo uklanjanje služi kao odličan primjer zašto zakon treba promijeniti kako bi se sprečilo ponavljanje produženja roka autorskih prava, a to je problem koji već godinama muči naše zajednice.", stoji u saopštenju Fondacije Wikimedia.

Brisanje je bilo potrebno jer je Fondacija u nadležnosti američkih zakona i stoga je predmet DMCA.

Na osnovu e-mail diskusija poslatih Fondaciji Wikimedia utvrđeno je da je Wikimedia Fondacija imala ili "stvarno znanje" ili ono što se obično naziva "znanje crvene zastave", da je tekst Anne Frank postavljen na Wikisource i da je bio zaštićen autorskim pravima.

Možda se pitate zašto je ili kako je uopšte tekst Anne Frank zaštićen autorskim pravom, s obzirom da je Anne Frank umrla u februaru 1945. Kako je prošlo 70 godina nakon njenе smrti, tekst je mogao preći u javni domen 1. januara 2016. godine u Holandiji, gdje je prvi put objavljen, mada je i to još uvijek sporno.

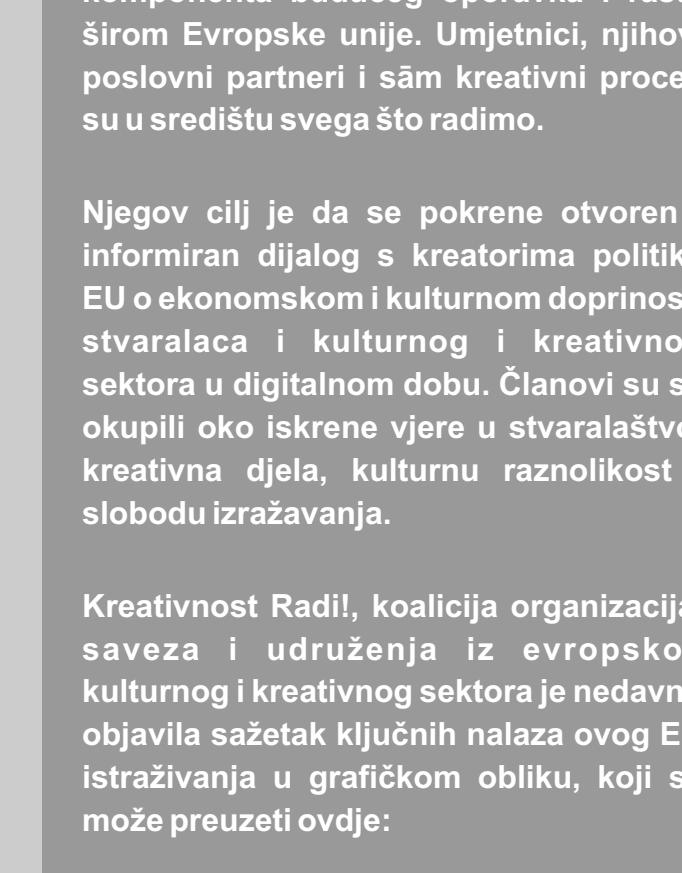
Međutim, u Sjedinjenim Američkim Državama, izvorni tekst Anne Frank će biti pod zaštitom autorskog prava do 2042. godine, ili 95 godina nakon prvog izdanja u 1947. Ovo je rezultat nekoliko spojenih faktora i Wikipedia na engleskom jeziku je ovo pitanje testirala putem smjernica za ne-američke autorske sadržaje.

**Izvor**

© Sine Qua Non d.o.o., sva prava zadržana

### U fokusu

#### Bosna i Hercegovina



#### Inicijativa: Creativity Works!

Kreativnost Radi se zalaže za mašt, inovacije, slobodu izražavanja i kulturne raznolikosti. Europa uspijeva u ovim vrijednostima. Kreativnost je vitalna komponenta budućeg oporavka i rasta širom Evropske unije. Umjetnici, njihovi poslovni partneri i sâm kreativni proces su u središtu svega što radimo.

Njegov cilj je da se pokrene otvoreni i informirani dijalog s kreatorima politike EU o ekonomskom i kulturnom doprinisu stvaralača i kulturnog i kreativnog sektora u digitalnom dobu. Članovi su se okupili oko iskrene vjere u stvaralaštvo, kreativna djela, kulturnu raznolikost i slobodu izražavanja.

Kreativnost Radi, koalicija organizacija, saveza i udruženja iz evropskog kulturnog i kreativnog sektora je nedavno objavila sažetak ključnih nalaza ovog EU istraživanja u grafičkom obliku, koji se može preuzeti ovdje:

Studija dostupna [ovdje](#)

#### GEMA vs. YouTube

Još jedan sudija se stavio na stranu Google-ovog YouTube u epskoj borbi s njemačkim muzičkim društvom za ostvarivanje prava GEMA i tako ponovo potvrdio da ta platforma nije odgovorna za ono što njeni korisnici na nju postavljaju kao upload.

Viši okrugli sud u Minhenu je odbacio zahtjev koji je postavila GEMA za naknadu štete u iznosu od oko 1,6 miliona € (1,75 miliona \$). Ta cifra predstavlja tajnje za 1.000 muzičkih spotova izabranih kao primjer, po stopi od 0,375 eurocenta po pregledu. Sud je potvrdio presudu nižeg okruglog suda u Minhenu, koji je presudio da je YouTube samo host platforma za upload-ovane video uratke.

"YouTube nije samo tehnički pružač usluge, nego se ponaša kao muzički servis. Stoga bi YouTube takođe trebao, kao bilo koji muzički servis, kupiti licencu i ne prebacivati odgovornost na postavljač upload-a", reka je u saopštenju direktor GEMA-e za emitovanje i online korištenje, Thomas Theune.

**Izvor**

#### AUTORSKO PRAVO: FOTOGRAFIJA

Bosna i Hercegovina ima Zakon o autorskim i srodnim pravima kojim se uređuju prava autora na njihovim djelima iz oblasti književnosti, nauke i umjetnosti, te kojim je definirano da su i fotografije autorska djela. Prvi slučaj zaštite fotografije kao autorskog djela potiče iz 1883. godine kada je Napoleon Sarony tužio firmu Burrow – 'Giles Lithographic Co' zbog toga što su iskoristili njegov portret Oscara Wilde u svojoj reklami. Vrhovni američki sud je 1884. godine presudio da se radi o originalnom umjetničkom djelu. Nakon toga je u većini zemalja uvedena praksa da se štiti samo fotografija koja ima umjetnički ili dokumentarni karakter dok nova praksa svaku fotografiju tretira kao autorsko djelo.

U današnje vrijeme do povrede autorskog prava na fotografiji dolazi najčešće na internetu.

Zakonsku osnovu povrede prava predstavlja činjenica da je prekršitelj koristio tuđe djelo (fotografiju) a da nije pribavio odgovarajuću dozvolu od autora. Za različite oblike kršenja autorskog prava u Bosni i Hercegovini Zakonom o autorskim i srodnim pravima predviđena je kazna od 1.000 do 200.000 KM (konvertibilnih maraka) za pravna lica i od 1.000 do 20.000 KM za fizička lica.

#### 'Think Kit' će unaprijediti razumijevanje intelektualnog vlasništva za buduće generacije u Velikoj Britaniji

Vlada Velike Britanije je pokrenula važnu novu inicijativu u podizanju svijesti o pravima intelektualnog vlasništva.

'Think Kit' pomaže učenicima da shvate važnost zaštite i poštivanja intelektualnog vlasništva, a pomaže i studentima da se upoznaju sa komercijalnim prednostima intelektualnog vlasništva. Plan lekcija 'Think Kit' je dizajnirao Institut za intelektualno vlasništvo (IPO), a nedavno ga je pokrenula vlada. To će nastavnicima poslovnih studija, medijinskih studija, poznavanja prirode i društva te muzičkog obrazovanja omogućiti pristup potpuno novim online materijalima i setovima dizajniranim da poboljšaju razumijevanje intelektualnog vlasništva za buduće generacije.

Nastavni planovi i online kursevi su rezultat opsežnog kvalitativnog istraživanja od strane IPO-a koje je uključivalo stotine nastavnika širom Velike Britanije i kojim se utvrdilo da su nastavnici i učenici željeli da poboljšaju svoje poznavanje intelektualnog vlasništva.

Ovaj sjajni portal možete pogledati [ovdje](#)

**Izvor**

#### Ne kupujte mačka u vreći